

Bavaria Filmkunst GmbH (pražská kancelář) 1938–1958

Archivní fond Bavaria Filmkunst GmbH, uložený v Národním filmovém archivu, obsahuje písemné pozůstatky po činnosti pražské kanceláře stejnojmenné německé filmové společnosti. Ta vznikla v únoru 1938 na troskách zlikvidované společnosti Bavaria AG v důsledku trendu postupné monopolizace kinematografie v totalitním Německu.¹⁾

Pražská kancelář byla plně závislá na svém mnichovském centru a měla na starosti pouze zprostředkování komunikace bavorské centrály se štáby při práci v pražských ateliérech. Jejím ředitelem byl Heinrich Schier, obchodním vedoucím Ludwig Spittaler a vedoucími produkce byli Bernard Staab a Ernst Rechenmacher.²⁾ Kancelář nebyla zapsána u Krajského obchodního soudu v Praze ani nevedla vlastní účetní knihy. V Praze sídlila v pronajatých místnostech Elektafilmu v ulici Na Příkopě č. p. 31.

Vstup německé filmové společnosti do českého prostředí předznamenala již událost z ledna roku

1939, kdy zástupci firem Tobis a Klangfilm přijeli do Prahy jednat s Milošem Havlem o možnosti využití barrandovských ateliérů. Havel na nabídku přistoupil kvůli obavě, aby ateliéry nezůstaly nevyužity.³⁾ V květnu roku 1939 pak začala Bavaria natáčet v barrandovských ateliérech svůj první film *VERDACHT AUF URSULA*.⁴⁾ Do konce roku zde roztočila ještě snímky *FAHRT INS LEBEN*, *SEITENSPRÜNGE*, *TANZ ZUR WELT*, *ALLES SCHWINGEN* a *GOLOWIN GEHT DURCH DIE STADT*.⁵⁾

První filmy, které společnost Bavaria Filmkunst na Barrandově natáčela, vznikaly pod produkčním vedením Karla Schulze. Bavaria měla v té době o pražské ateliéry zájem, jelikož její vlastní mnichovské ateliéry byly mnohem menší.⁶⁾ Do německých rukou (ovšem ne přímo do rukou Bavarie) se ateliéry dostaly ovšem až v rámci *Prag-Filmu*, jehož ředitelem byl krátce právě i Karl Schulz.⁷⁾ Úměrně tomu, jak v druhé polovině války sílily letecké útoky na německé území, přesouvala se německá filmová výroba do Prahy. Kromě

1) Tereza Dvořáková, *Prag-Film (1941–1945). V průniku protektorátní a říšské kinematografie (Diplomová práce)*. Filozofická fakulta UK v Praze 2002, s. 10.

2) Seznam stálých zaměstnanců pražské kanceláře společnosti Bavaria, 1944. Národní filmový archiv (NFA), f. Bavaria Filmkunst GmbH (pražská kancelář) 1938–1958, k. 1, inv. č. 6.

3) Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie, 1896–1945*, sv. 4, Praha: Československý filmový ústav 1990 s. 60.

4) Anon., *Novináři z Říše na Barrandově. Český filmový zpravodaj* 3, 1939, s. 1. Anon., *Bavaria na Barrandově. Filmové listy* 11, 1939, č. 18–19 (13. 5.), s. 2. [Bavaria na Barrandově]. *Kinorevue* 5, 1939, č. 39 (17. 5.), nestr. [3. s. obálky].

5) Z. Štábla, c. d., s. 160–161.

6) Z. Štábla, c. d., s. 82–83.

7) Petr Bednářík, *Arizace české kinematografie*. Praha: Nakladatelství Karolinum 2003, s. 86. Tereza Dvořáková, *Německá dohoda o budoucnosti kinematografie protektorátu. Illuminace* 14, 2002, č. 1, s. 103.

společností Bavaria Filmkunst a Prag-Film zde vyráběly své filmy i společnosti Tobis, Terra Filmkunst a Wien-film.⁸⁾ Tak zde natáčel například Georg Wilhelm Pabst roku 1942 snímek v produkci Bavaria Filmkunst *PARACELUS*⁹⁾ a roku 1944 nedokončený snímek v produkci Terra Filmkunst *DER FALL MOLENDER*.¹⁰⁾

Společnost Bavaria Filmkunst spolupracovala také s českými filmaři. Vladimír Slavínský zde roku 1943 pod pseudonymem Otto Pittermann natočil snímek *DIE SCHWACHE STUNDE*, na kterém se podíleli také architekti Alois Macera s Jiřím Duškem, zvukař Emil Poledník, střiháč Antonín Zelenka a kameraman Josef Střecha.¹¹⁾ Střecha spolupracoval s Bavarií ještě na filmech *JENNY UND DER HERR IM FRACK* z roku 1941, *EIN ZUG FÄHRT AB* z roku 1942, *SCHUSS UM MITTERNACHT* z roku 1944, *MÜNCHNERINNEN* a *SPUK IM SCHLOSS* z roku 1945.

Po osvobození Československa byla pražská kancelář německé společnosti Bavaria Filmkunst zlikvidována dle dekretu prezidenta republiky o opatření v oblasti filmu z 11. srpna 1945. Již od 22. května roku 1945 byla firma pod správou dosazeného národního správce Bohumila Šmídy, který měl na starosti i likvidaci dalších pražských poboček německých firem Wien-film a Terra Filmkunst.¹²⁾ Dne 11. února 1949 byl do funkce správce-likvidátora zvolen Dr. Karel Myška a po jeho smrti v červnu roku 1950 byl konečným likvidátorem ustanoven Československý státní film, konkrétně úsek hospodářství a správy.¹³⁾

Archiválie, které jsou ve fondu dochovány, se týkají činnosti pražské kanceláře německé společnosti Bavaria Filmkunst GmbH a činnosti její-

ho likvidátora. Materiálů z doby fungování pražské kanceláře není mnoho a není zastoupeno ani plné spektrum její celkem omezené agendy. Řada důležitých dokumentů byla navíc ještě před koncem války Němci z Prahy odvezena. Písemnosti z činnosti poválečného správce-likvidátora sestávají nejvíce z různých inventářů majetku, zpráv a korespondence o průběhu likvidace.

První a jen torzovitě dochovanou skupinu materiálů vzniklých z činnosti pražské kanceláře společnosti Bavaria Filmkunst tvoří především různé účetní balance, objednávky a faktury. O poznání rozsáhlejší skupinu dochovaných písemností tvoří personálie. Jedná se o osobní spisy stálých zaměstnanců pražské kanceláře a o jejich výplatní listiny. Třetí a zřejmě nejzajímavější skupinou archiválií jsou písemnosti týkající se přímo výroby filmů. Zde jsou dochovány smlouvy s herci a se členy štábu, informace o obsazení rolí, kalkulace nákladů, různá korespondence ohledně natáčení a v některých případech je zde přítomna i kopie dialogové listiny filmu.

Roku 1939 byl natočen film *IRRTUM DES HERZENS*. V archivním fondu se pod jeho pracovním názvem *DER 24. DEZEMBER* nacházejí smlouvy s herci, kalkulace nákladů, kopie dialogové listiny a korespondence ohledně zajištění natáčení v berlínských ateliérech. Z materiálů není zřejmé, zda byl film dotáčen na Barrandově anebo proč byly materiály týkající se jeho vzniku součástí agendy pražské kanceláře. Jako první film natáčený Němci na Barrandově je tak uváděn snímek *VERDACHT AUF URSULA* ze stejného roku. V dalších letech bylo v Praze natočeno množství filmů. Materiály jsou dochovány ke snímkům *SEITEN-*

8) Z. Štábla, c. d., s. 91.

9) Z. Štábla, c. d., s. 342.

10) Z. Štábla, c. d., s. 421.

11) Z. Štábla, c. d., s. 323.

12) Agenda národního správce-likvidátora — korespondence odeslaná správcem, zprávy o stavu likvidace společnosti. NFA, f. Bavaria Filmkunst GmbH, k. 3, inv. č. 67. Konečné zprávy o hospodářské správě bývalých firem Bavaria, Wien-film a Terra Filmkunst z června 1945 vyhotovené správcem-likvidátorem Bohumilem Šmídou, NFA, f. Bavaria Filmkunst GmbH, k. 3, inv. č. 71.

13) Jmenování správců-likvidátorů Dr. Karla Myšky a Československého státního filmu, přebírací protokol K. Myšky, NFA, f. Bavaria Filmkunst GmbH, k. 3, Inv. č. 72.

SPRÜNGE, HAUPTSACHE GLÜCKLICH, JOHANN,
IN FLAGRANTI a FRECH UND VERLIEBT.

Z období likvidace jsou dochovány různé písemnosti z agendy správce-likvidátora. Kromě jmenování do funkce to jsou především inventáře převzatého firemního majetku, záležitosti propuštěných zaměstnanců, finanční bilance, pohledávky a zprávy o průběhu likvidace. Pod inventárními čísly 80 a 81 jsou pak uloženy písemnosti týkající se likvidace dalších pražských poboček německých filmových společností Terra Filmkunst a Wien-film. Pod inventárním číslem 82 je uložena jediná účetní kniha, kterou si pražská kancelář vedla. Zaznamenávala do ní náklady na jednotlivé filmy natáčené v produkci Bavarie na území protektorátu.

Navzdory torzovitému dochování archiválií je fond pražské pobočky německé filmové společnosti Bavaria Filmkunst cenný pro výzkum produkčních dějin filmů vzniklých za protektorátu, hospodářských dějin filmových společností a průběhu jejich likvidace po roce 1945.

Petr Hasan